

TJÓÐSAVNIÐ:

Húsagarður er varðveitingarverdur

Tjóðsavnið skilir sjónarmiðini um, at Húsagarður kann varðveitast, tí søgan um Húsagarð ”kann førast aftur til landnámstíð, og hevur havt stóran týdning í søguni hjá Havnini.”

Jóhann Mortensen

Tjóðsavnið hevur viðgjørt Húsagarð. Av eintingum, og tí at Føroya Fornminnafelag reisti friðingarsak. Men Tjóðsavnið heldur ikki, at listarligu og søguligu virðini eru nóg stór til, at savnið tilmælir Fornminnanevndini at friða garðin. Tað hevði neyvan nakar roknað við. M.a. tí at húsini vórðu flutt av Húsabrugv niðan í Gundadal í 1939.

Men Tjóðsavnið ásannar tann søguliga týdningin, sum nevnt om-anfyri. Og sum savnið staðfestir í niðurstøðu síni:

”Tí kundi ein varðveiting, eitt nú í skapi av flyting av bygninginum til annað virðiligt stað, so sum uppruna staðsetingin á Húsabrugv, vera relevant”.

Her er einki ivamál. Húsagarður hevur sín uppruna í landnámstíð og hevur havt søguligan týdning fyri Havnina.

Tá eg las niðurstøðuna fyri trimum vikum síðani ivaðist eg ikki í – og mong onnur við mær – at mentanevnd býráðsins fór at at taka málið upp í størsta álvarsemi fyri at varðveita tann gamla garðin - ta elstu ”institutið” í Havnini. Kanska ta elstu í Føroyum.

Kundi verið partur í býarsavninum

Forkvinnan í mentanevndini í Tórshavnar kommunu, Gunvør Balle, hevur fleiri ferðir verið frammi við atliti at endurskipaða býarsavninum. Seinast við frálíkari mynd í sambandi við, at eitt gamalt torvhús er endurreist nærhendis rossagøtuni í Marknagili. Sjálvandi fyri danskan pening.

Nú – eftir niðurstøðuna hjá Tjóðsavninum – var eitt gylt høvi hjá Gunvør og mentanevndini at varðveita Húsagarð. Til dømis í býarsavnishøpi. Hugsid tykkum Húsagarð – Mexico – sum ein part av einum býarsavni. Annaðhvørt á staðnum í Gundadali. Longri suðuri í R. C. Effersøesgøtu, har húsagarðsfólkini eiga eitt slóttulendi. Ella á Húsabrugv.

Men gakk. Hevði ov høgur tankar um hasa nevnd. Eftir øllum at døma heldur mentanevndin í Tórshavnar býráði, at garðurin, sum hevur røtur afturi í landnámstíð, ikki er verdur at varðveita. Summi nevna slíkt søgu- og mentanarloysi.

Ríkaði ikki søguna

”Givið er, at eitt fólk við ongari søgu, er eitt fátækt fólk.” Soleiðis skrivaði Marin Katrina Frýdal í góðari grein fyrr í summar um ymiskt, sum kommunan hevur sett

Í løtuni verður grivið út fyri nýggja hotellinum hjá Smyril LÍne. Gamli Húsagarður skal burturbeinast. Í 1939 varð hann fluttur av Húsabrugv og niðan í »Mexico«, sum havnarfólk kalla økið

sær fyri at varðveita. Eitt nú rættina hjá Eystara Húsagarðsfesti við Svartafoss.

Nú var væntandi, at Marin Katrina fór at ríka fólk og søgu, tí eitt ”fólk við ongari søgu, er eitt fátækt fólk”. Men tað tykist hon ikki at meina kortini. Afturímóti hevur Marin Katrina – sum forkvinna í bygg- og býarskipanarnevndini – slóðað fyri, at byggisamtyktin fyri Mexico kundi broytast, soleiðis at húsagarðshúsini kunnu javnast við jørðina.

Burturstaddur í feriu hoyri eg frá fólk, sum eru áhugað í málinum, at borgarstjórin hevur sagt í útvarpstíðindum, at kommunan kann ikki ofra milliðir til slíkt sum at varðveita Mexico.

Annars ljóðar í hesum døgum, at eyka inntøkan í Tórshavnar kommunu verður 100 milliónir. Um so var, at kommunan brúkti eina millión at varðveita Húsagarð, var peningaupphæddin lítil afturímóti tí virði, húsini høvdu fingið. Og sum tað kostar byggja eitt býarsavn.

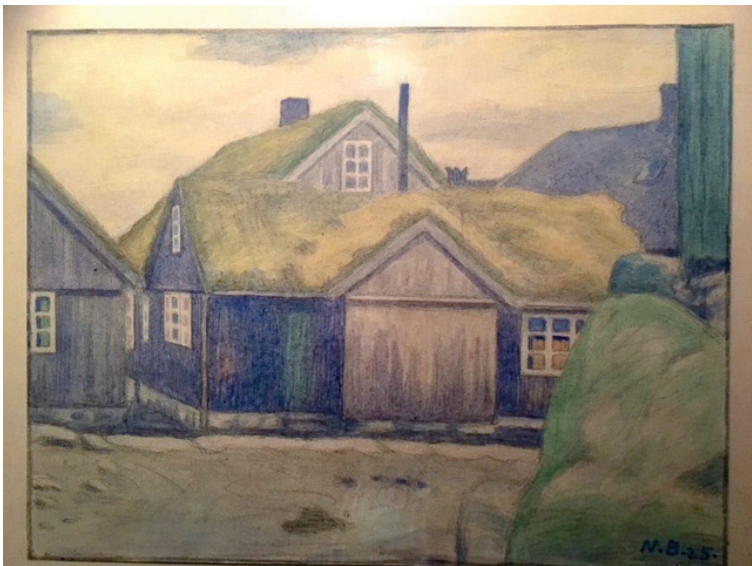
Hugsjónarmenn varðveiddu hús

Tórshavnar kommuna hevur áður varðveitt og flutt hús. T.d. vórðu Sersjantahúsini flutt av grundini Yviri við Strond heim á Skúlareyn. Húsini hjá Hans á Lag vórðu flutt av Dalavegnum út í Hornabø. Gamli Hornagarður, sum var um at forfella, varð endurbygður. Pæstastova, sum skuldi takast niður, varð endurbygð. Fornminnafelagið flutti Gamla Hospital. Og harafturat

skal eg nevna Smiðjuna í Lítluvík – smiðjuna úti í Grind, sum vit søgdu fyrr.

Um hana var ikki sørt av rumbli í býráðnum miðskeiðis í sjeytiárunum. Býráðslmurin, Kjartan Mohr, var ímóti, og helt ætlanina, sum Gunnar Hoydal, býararkitekt-

borgum! Býráðið samtykti at endurbyggja gomlu eldsmiðjuna hjá Hans hjá Lutherusi. Smiðan í Lítluvík hevur verið ein sólskinssøga. Tað er ikki eitt vikuskifti, at ikki onkur framsýning er í henni. Jarnsmiðan bleiv ein listarligur sýningarpallur. Skuldu komunan ikki havt

Gamal málningur av Húsagarði, tá hann stóð niðri á Húsabrugv. Tað er aftan fyri Hotel Hafnia. Dansk listarmaðurin, Niels Bjerre, málaði málningin í 1925

ur, helst slóðaði fyri, vera ”skrupp-skjóra”.

”Tú, skyldmaðurin, tú kanst gott skriva, at Kjartan Mohr er serdeilis sterkt ímóti at brúka 400.000 krónir, ella ennú meira, av skattaborgarans pengum til eitt skandaløst prosjekt”, segði gamli býráðslmurin við tann unga blaðmannin.

Hugsjónarmenn ráddu tá fyri

endurreist smiðjuna, hóast tað kostaði 400.000 krónur? Eru Hornahúsini og Pæstastova ikki ein fongur og hava stór virði fyri ”Ta deiligu Havn”. Og kundi Húsagarður ikki verið tann sami fongurin?

Rættarstøðan – burturvið í hesum føri

Heimasíðan hjá KVF endurgav

borgarstjóran, Anniku Olsen, fyri at siga, at rættarstøðan hjá tí, sum byggja skal gistingarhús, hevur vígað tungt í viðgerðini. Sjálvandi skal rættartryggin víga tungt. Ikki bara í hesum føri, men altíð. Í hesum føri er grundgevingin við rættarstøðuni tó eitt sindur burturvið. Og tað veit borgarstjórin fullvæl.

Eigarin eigur at hava eina vissu fyri, at hann fær byggiloyvi til gistingarhús á tí økinum, sum liggur til miðstaðarendamál, (um gistingarhús nú koma undir hesa ásetingina) og ta vissuna hevur hann óivað fingið í kommunalu fyrisitingini.

Men eigarin kundi ikki hava vissu fyri, at hann eisini fór at fáa loyvi at byggja á tí økinum, har sjálvur Húsagarður – also Mexico – er. Húsagarður var undan broytingini í sama sethúsakki sum Konmanskýra. Byggisamtyktin skuldi tí broytast, so Mexico kom undir somu treytir sum lendið sunnanfyri. Og ein byggisamtykt er ikki broytt fyrr enn:

1. viðgerð í býráðnum,
2. almennari framløgu og mót-mælisfreist,
3. nýggjari viðgerð í býráðnum, og
4. staðfesting í innlendismálaráðnum.

Og tí er burturvið at tosa um rættarstøðu við atliti av Mexico-økinum. Eigarin kann ikki hava nakra endaliga vissu ella trygd, fyrr enn øll tilgongdin er farin fram – og Innlendismálaráðið hevur staðfest samtykt býráðsins. Og tí er framsøgnin hjá borgarstjóranum burturvið.

Frá 1600-árunum

Tað er harmiligt og syrgiligt fyri Havnar bý, at Húsagarður verður javnaður við jørðina. Hann var hóast alt ímyndin av Eystara Húsagarðsfesti, sum hevur verið ein týðandi partur í Havnar søgu frá landnámstíð. Húsagarður er einasta hús sum er nevnt við navni á korti frá 1710.

Guðrun (Systi) Rubeksen – bóndadóttur á Húsagarði – segði mær einaferð, at tann eldri parturin í húsnum – tann lága lonin – var frá 1600-árunum. Og hesa lon koyrir mann í brennið á Hjalla. Málið avdúkar eitt syrgiligt søgu- og mentanarloysi í Tórshavnar býráði.

Í Reykjavík 9.9.2018